

Mottagare
Regionstyrelsen

Återrapportering av uppdrag. Organisation och analys av 30-årig kalkbrytning och cementtillverkning utifrån regional utvecklingsstrategi

Förlag till regionstyrelsen

- Återrapporteringen av uppdraget tas emot.

Sammanfattning

Heidelberg Materials arbetar för närvarande med ett flertal processer med målet att säkra en fortsatt och utökad drift av kalkstenbrytning och tillverkning av cement vid anläggningen i Slite. Bolaget planerar för en fortsatt verksamhet som bland annat förutsätter ett långt (30-årigt) utökat täktillstånd, utbyggnad av cementfabriken med koldioxidavskiljning (CCS-anläggning), ny detaljplan för fabriken som angränsar till samhället samt ombyggnad av kajanläggning. Under inledningen av år 2025 genomfördes huvudförhandling i mark- och miljödomstolen gällande täktverksamheten. För Region Gotland finns det ett behov av att få en bild av hur den planerade verksamheten kan påverka de verksamheter som regionen ansvarar för, men också vilka effekter den kan ha på den framtida samhällsutvecklingen lokalt inom området och för Gotland som helhet.

Regionstyrelsen har 2023-09-27 (RS 2023/1992) gett regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att säkerställa att det finns en organisation för samt tas fram en analys kring vad 30-årig kalkbrytning i Slite kan innebära för Gotland utifrån målen i den regionala utvecklingsstrategin.

För att säkerställa att det finns en *organisation* för uppdragets genomförande, har regionstyrelseförvaltningen dels nyttjat egna personella resurser, men förvaltningen har också tagit hjälp av samhällsbyggnadsförvaltningen som har genomfört en utredning kring förväntad påverkan på lokalsamhället Slite.

Förvaltningen har med stöd av dessa resurser utrett på vilket sätt och i vilken omfattning en långsiktig verksamhet med kalkbrytning, cementtillverkning, koldioxidavskiljning, transporter och andra förknippade verksamheter, skulle komma att påverka samhällsutvecklingen, lokalt och regionalt. En utgångspunkt i arbetet har varit att värdera effekterna av fortsatt kalkbrytning utifrån relevanta mål för år 2027 i genomförandeprogrammen för den regionala utvecklingsstrategin. Sammantaget görs bedömningen att 14 mål av genomförandeprogrammens totala 31 mål till år 2027 är relevanta och bör inkluderas i uppdraget. Fördelningen per genomförandeprogram ser ut enligt

nedan (relevanta av totalt antal mål):

- Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi (5 av 8 mål),
- Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland (1 av 7 mål),
- Näringslivets förutsättningar och innovation, (8 av 16 mål).

Utgångspunkten för uppdraget har varit följande två olika scenarion:

Scenario A - Bolaget beviljas tillstånd och verksamheten byggs ut enligt plan

Scenario B – Bolaget ges inte sökta tillstånd och verksamheten upphör

I den rapport som samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram görs följande slutsatser:

”Båda scenarierna innebär både möjligheter och utmaningar för Gotlands framtida utveckling. Om verksamheten får tillstånd att fortsätta kommer det att bidra till ekonomisk stabilitet och sysselsättning, men det kan också innebära miljömässiga utmaningar och konkurrens med andra näringar såsom turism. Samtidigt kan det skapa möjligheter för Gotland att utvecklas som en föregångare inom ”klimatanpassad industri”.

Om kalkbrytningen däremot upphör kan det på kort sikt leda till ekonomiska svårigheter och arbetslöshet, men på längre sikt ge möjligheter för en omställning till mer hållbara näringar som förnybar energi och turism. Gotland skulle behöva stöd och investeringar för att hantera denna övergång, men det kan i slutändan leda till en mer diversifierad och motståndskraftig ekonomi.”

Ärendebeskrivning

Heidelberg Materials arbetar för närvarande med ett flertal processer med målet att säkra en fortsatt och utökad drift av kalkstenbrytning och tillverkning av cement vid anläggningen i Slite. Bolaget planerar för en fortsatt verksamhet som bland annat förutsätter ett långt (30-årigt) och utökat täktillstånd, utbyggnad av cementfabriken med koldioxidavskiljning (CCS-anläggning), ny detaljplan för fabriken som angränsar till samhället och ombyggnad av kajanläggningen. Under inledningen av 2025 genomfördes huvudförhandling i mark- och miljödomstolen gällande täktverksamheten. För Region Gotland finns det ett behov av att få en bild av hur den planerade verksamheten kan påverka de verksamheter som regionen ansvarar för, men också vilka effekter den kan ha på den framtida samhällsutvecklingen lokalt inom området och för Gotland som helhet.

Regionstyrelsen har 2023-09-27 (RS 2023/1992) gett regionstyrelseförvaltningen i uppdrag att säkerställa att det finns en organisation för samt tas fram en analys kring vad 30-årig kalkbrytning i Slite kan innebära för Gotland utifrån målen i den regionala utvecklingsstrategin. Regionstyrelseförvaltningen har dels nyttjat egna personella resurser, men har också tagit hjälp av samhällsbyggnadsförvaltningen i genomförandet av en utredning kring förväntad påverkan på lokalsamhället Slite. Förvaltningen har utrett på vilket sätt och i vilken omfattning en långsiktig verksamhet med kalkbrytning, cementtillverkning, koldioxidavskiljning, transporter och andra förknippade verksamheter, skulle komma att påverka samhällsutvecklingen, lokalt och regionalt. En utgångspunkt i arbetet har varit att värdera effekterna av fortsatt kalkbrytning utifrån relevanta mål för 2027 i genomförandeprogrammen för

den regionala utvecklingsstrategin. Sammantaget görs bedömningen att 14 mål av genomförandeprogrammens totala 31 mål till år 2027 är relevanta och bör inkluderas i uppdraget. För de tre genomförandeprogrammen har följande mål bedömts vara relevanta att använda inom uppdraget.

Genomförandeprogram för klimat, miljö och energi

1. Växthusgasutsläppen från transporter på Gotland har minskat med minst 70 % jämfört med 2010 års nivå
2. Utsläppen av växthusgaser ska kontinuerligt minskas med 10–15 % per år jämfört med föregående år.
3. Gotland har klarat ett förnybarhetsmål för energi som innebär:
  - 1 000 MW ny vindkraft på Gotland, varav 150 MW i drift, övriga effektmängden tillståndsgiven eller i byggfas
  - Minst 150 MW ny sol • Minst 80 GWh ny biogas
  - Minst en anläggning för väteproduktion etablerad
  - Skogsbruks- och sågverksrester bidrar med 500 GWh bioenergi per år
4. Gotland ska ha uppfyllt eller vara nära att nå minst ett av miljökvalitetsmålen *Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård samt Myllrande våtmarker.*
5. Gotland ska ha uppfyllt eller vara nära att nå tre av miljökvalitetsmålen *Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.*

Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland

6. Arbetsmarknaden är tillgänglig för alla

Näringslivets förutsättningar och innovation

7. Fler gotländska företag är aktiva på en större marknad
8. Näringslivsklimatet är bra och det finns goda förutsättningar att starta, driva och utveckla företag
9. Innovations- och klustersamverkan ökar mellan regionala och med nationella aktörer
10. Det finns goda förutsättningar för hållbar platsutveckling i bygder över hela Gotland
11. Gotlands attraktionskraft är stärkt
12. Samarbete kring utbildnings- och kompetensfrågor sker i ett väl fungerande system
13. Gotländska arbetsgivare kan rekrytera personal med rätt kompetens

14. Minst 300 bostäder per år har i genomsnitt byggts på Gotland 2022–2027.

Målen ovan kan i olika grad påverkas av den planerade verksamheten med långsiktig kalkbrytning och cementtillverkning i Slite. För vissa av målen, exempelvis miljökonsekvenser och arbetsmarknad, kan det uppstå mer direkt mätbara effekter medan det för andra mål kan handla om indirekta effekter, exempelvis när det gäller bostadsmarknaden.

Som en del i arbetet med att studera effekterna har regionstyrelseförvaltningen tagit hjälp av samhällsbyggnadsförvaltningen när det gäller att beskriva två olika scenarion utifrån en förväntad påverkan på lokalsamhället Slite. Utgångspunkten för uppdraget har varit följande två olika scenarion:

Scenario A - Bolaget beviljas tillstånd och verksamheten byggs ut enligt plan
Scenario B – Bolaget ges inte sökta tillstånd och verksamheten upphör

I den rapport (bilaga) som samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram görs följande slutsatser:

"Båda scenarierna innebär både möjligheter och utmaningar för Gotlands framtida utveckling. Om verksamheten får tillstånd att fortsätta kommer det att bidra till ekonomisk stabilitet och sysselsättning, men det kan också innebära miljömässiga utmaningar och konkurrens med andra näringar såsom turism. Samtidigt kan det skapa möjligheter för Gotland att utvecklas som en föregångare inom "klimatanpassad industri".

"Om kalkbrytningen däremot upphör kan det på kort sikt leda till ekonomiska svårigheter och arbetslöshet, men på längre sikt ge möjligheter för en omställning till mer hållbara näringar som förnybar energi och turism. Gotland skulle behöva stöd och investeringar för att hantera denna övergång, men det kan i slutändan leda till en mer diversifierad och motståndskraftig ekonomi."

Region Gotland har nyligen genomfört en studie med stöd av JTP Groundwork inom ramen för EU:s territoriella fond för rättvis omställning FRO; *"Socio-Economic Analysis of Labor Market Impacts from the Green Transition of the Cement and Mineral Industry on Gotland"*. Studien överlappar till delar det här aktuella uppdraget med *"Analys av 30-årig kalkbrytning och cementtillverkning utifrån regional utvecklingsstrategi"*. Resultat och slutsatser från JTP-studien redovisas i särskilt ordning och kommenteras därför bara kort inom ramen för detta uppdrag.

Sammanfattningsvis kan konstateras att JTP-studien bland annat pekar på positiva arbetsmarknadseffekter vid konstruktionsfasen och vid den senare driftfasen när det gäller Heidelbergs planerade verksamhet. I byggskedet beräknas upp emot 1 500 helårstjänster skapas, medan den långsiktiga driften kan innebära omkring 100-talet nya jobb. Rapporten lyfter även den viktiga diskussionen kring hur mycket av behovet av arbetskraft som kommer att kunna hanteras av den lokala arbetsmarknaden. Det kommer sannolikt att bli aktuellt med att söka arbetskraft på andra orter i Sverige och utomlands.

Särskilt med tanke på att många industriprojekt på och omkring Gotland sammanfaller i tid, något som kan göra att det uppstår bristsituationer.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningens sammanvägda bedömning är att den verksamhet som Heidelberg Materials planerar för de kommande 30 åren kan bidra till ett antal positiva såväl som negativa effekter för Gotland. De frågeställningar som uppstår är emellertid komplexa och svaren beror ofta på ett antal olika samverkande faktorer. Den aktuella JTP Groundwork-rapporten kommer att vara en viktig utgångspunkt när det gäller fortsatta diskussioner och arbete kring exempelvis arbetsmarknadseffekter. Det i sin tur har bäring på ett antal andra områden såsom bland annat näringslivsutveckling, kompetensförsörjning och bostadsförsörjning. Det måste dock påpekas att JTP-rapporten, förutom långsiktig kalkstensbrytning i Slite, även omfattar och utreder konsekvenser av ett antal andra aktuella industriprojekt på och omkring Gotland. Flertalet av dessa industriprojekt hänger intimt samman och har ett inbördes beroende. Att genomföra en studie av endast ett av de planerade projekten anser förvaltningen inte ger förutsättningar för att skapa en rättvisande helhetsbild, inte ens för lokalorten Slite.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen beslutar att godkänna denna rapportering av uppdraget *"Säkerställa att det finns en organisation för samt tas fram en analys kring vad 30-årig kalkbrytning i Slite kan innebära för Gotland utifrån målen i den regionala utvecklingsstrategin"* och att avsluta uppdraget. Det fortsatta arbetet med att studera effekter och konsekvenser av planerade industriprojekt på och omkring Gotland, tas lämpligen omhand i olika processer inom ramen för regionstyrelseförvaltningens ordinarie uppdrag.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-02-25
Samhällsbyggnadsförvaltningens utredning 2025-02-21

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiöndirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Samhällsbyggnadsförvaltningen